بررسی رابطه بین سلامت روانی با انگیزش پیشرفت در بین دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی تبریز

محمد باقر اکبرپور زنگلانی[1]، سعید خدایاری شوطی[2]، اصغر ملک‌زاده[3]

[1] مربی، گروه علوم تربیتی، دانشگاه پیام نور، تهران، [2]کارشناس ارشد، برنامه‌ریزی درسی، دانشگاه تبریز، [3]کارشناس، پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی تبریز، تبریز، ایران

مجله راهبردهای توسعه در آموزش پزشکی، دوره سوم شماره دوم پاییز و زمستان ۹۵ صفحات ۲۴-۱۴.

چکیده

مقدمه و هدف: سلامت روان به عنوان یکی از ابعاد سلامتی محسوب می شود. دانشجویان هر جامعه معمولا آینده سازان آن جامعه محسوب می شوند. هدف اساسی در این تحقیق بررسی سلامت روانی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی تبریز و ارتباط آن با انگیزش پیشرفت آنها در سال تحصیلی ۹۳-۹۲ بود. پژوهش از نوع همبستگی و پیش‌بینی است.

روش‌ها: روش تحقیق ترکیبی از روش های زمینه یابی و همبستگی بود. این تحقیق با نمونه ای به حجم ۳۰۰ نفر(۱۵۰ دختر و ۱۵۰ پسر) در جامعه‌ای متشکل از کلیه دانشجویان شاغل به تحصیل در سال تحصیلی مذکور انجام گرفت. برای گردآوری داده ها از پرسشنامه سلامت عمومی گلدبرگ و انگیزش پیشرفت هرمنس استفاده گردید. داده‌های به دست آمده با استفاده از روش آمار استنباطی (همبستگی) به کمک نرم افزار آماری SPSS نسخه ۱۸ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته ها: یافته‌ها نشان داد که آزمودنیهای ما در زمینه سلامت روانی و انگیزش پیشرفت از وضعیت نسبتا خوبی برخوردار بودند اما در این میان تفاوتهایی در زمینه متغیرهای مذکور در بین دانشجویان رشته های گوناگون و جنسیت های مختلف وجود داشت به گونه ای که در انگیزش پیشرفت تفاوت های جنسی معناداری دیده شد اما این تفاوت در زمینه سلامت روانی معنادار نبود. در بررسی تفاوت رشته‌های تحصیلی در ارتباط با این دو متغیر نیز تفاوت‌های معناداری در زمینه انگیزش پیشرفت دیده شد اما در زمینه سلامت روانی تفاوت معناداری دیده نشد. از دیگر نتایج این تحقیق وجود رابطه مثبت معنادار بین انگیزش پیشرفت و سلامت روان وابعاد گوناگون آن به جزء مولفه علائم افسردگی بود.

نتیجه‌گیری: تحقیق علاوه بر اینکه منبع اطلاعاتی مفیدی را از طریق بررسی وضعیت آزمودنی های مورد مطالعه در زمینه متغیرهای انگیزش پیشرفت و سلامت روانی برای مدیران، برنامه ریزان آموزشی و کلیه دست‌اندرکاران نظام آموزشی مورد مطالعه فراهم ساخت بلکه تلویحا می‌رساند که دست اندرکاران نظام های آموزشی می توانند از طریق فراهم ساختن زمینه های مساعد رشد یکی از این متغیرها در جهت رشد و توسعه متغیر دیگر نیز اقدام نمایند.

کلیدواژه‌ها: سلامت روان، انگیزش پیشرفت، جنسیت، رشته تحصیلی

نویسنده مسئول:
سعید خدایاری شوطی
برنامه‌ریزی درسی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران
تلفن:
پست الکترونیکی:
tmu90et@gmail.com

نوع مقاله: پژوهشی

دریافت مقاله: ۹۳/۱۰/۲۷ اصلاح نهایی: ۹۵/۸/۳ پذیرش مقاله: ۹۵/۸/۴

ارجاع: اکبرپور زنگلانی محمد باقر ، خدایاری شوطی سعید، ملک‌زاده اصغر. بررسی رابطه بین سلامت روانی با انگیزش پیشرفت در بین دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی تبریز. راهبردهای توسعه در آموزش پزشکی. ۱۳۹۵؛ ۳(۲):۲۴-۱۴.

[Downloaded from dsme.hums.ac.ir on 2026-11-13]

مقدمه

با ورود به هزاره سوم میلادی همزمان با جهانی شدن اقتصاد، فرهنگ و سیاست، شاهد تغییر و تحولات شگرفی در عرصه‌های گوناگون زندگی بشری بوده و هستیم. گسترش نابهنجاری‌های اجتماعی و اعتیاد در بین نوجوانان و جوانان، تضاد ارزش‌ها در درون خانواده، اجتماعات محلی، ملی و جهانی، افزایش سرسام آور طلاق، گسست پیوندهای عاطفی در بین اعضای جامعه و گسترش زندگی پیچ و مهره‌ای و غیره از جمله مسائلی است که منشأ بروز بسیاری از بیماری‌های روانی انسان معاصر هستند. انسان امروزی گرچه به بسیاری از امیدها و آرزوهای خویش به ویژه دستاوردهای مادی و رفاهی رسیده در عین حال زندگی بشر با احساس خشنودی و خوشبختی، آرامش و آسایش خیال و رضایت‌مندی همراه نبوده است؛ در واقع بشر امروزی هنوز نتوانسته مشکلات روحی- روانی خود مانند اضطراب، افسردگی، فشارهای روانی، پوچ‌گرایی، بی‌معنی بودن زندگی و استرس و فشارهای عصبی را درمان کند. بر اساس یافته‌های موجود اختلالات روانی سهم عمده‌ای از بیماری های روانی را به خود اختصاص داده و پیش بینی می‌شود که در سال ۲۰۲۰ سهم اختلالات روانی و عصبی از بار کلی بیماری‌ها، حدود ۵۰ درصد افزایش یافته و از ۱۰/۵ درصد کنونی به حدود ۱۵ درصد کل بار درمانی بیماری‌ها برسد (۱).

سلامت روان (mental health) به عنوان یکی از مهمترین مؤلفه‌های یک زندگی سالم درپی آن است که احساسات منفی نظیر اضطراب، افسردگی و ناامیدی کمرنگ گشته و از بروز نشانه‌های مرضی در افراد پیشگیری به عمل آید. فرهنگ بزرگ لاروس (Larousse)؛ بهداشت روانی را استعداد روان برای هماهنگ، خوشایند و موثر کارکردن و برای موقعیت‌های دشوار انعطاف پذیر بودن تعریف می‌کند (۲). در طول چند دهه‌ی اخیر، مساله سلامت روان به عنوان یکی از ابعاد مهم سلامت مورد توجه خاصی قرار گرفته است. برخورداری از سلامت روان علیرغم اینکه یک نیاز همگانی محسوب می‌شود با این حال توجه به آن در دوره نوجوانی و جوانی که مصادف با دوران تحصیلات دبیرستانی و دانشگاهی است از اهمیت بسزایی برخوردار است؛ چرا که دوره نوجوانی دوره ایست که در آن نیاز به تعادل هیجانی عاطفی به ویژه تعادل بین عواطف و عقل، درک ارزش وجودی خویشتن(خودآگاهی) شامل شناخت استعدادها، توانایی‌ها و رغبت‌ها، انتخاب هدف‌های واقعی در زندگی، استقلال عاطفی از خانواده، حفظ تعادل روانی و عاطفی خویش در مقابل عوامل فشارزای محیط از مهمترین نیازهای نوجوان به شمار می‌روند که کمک به نوجوان در رشد و گسترش مهارت‌های مورد نیاز برای زندگی مطلوب ضروری به نظر می‌رسد (۳).

بر اساس نتایج بدست آمده از پژوهش سپهرمنش و همکاران (۴) تحت عنوان سلامت روان نوجوانان دبیرستانی شهر کاشان، ۱۰ درصد از نوجوانان دبیرستانی، مشکوک به اختلال روانی شناخته شدند. شایع ترین علائم روانی بر اساس ابعاد ۹ گانه آزمون بترتیب: افکار پارانوئید، حساسیت بین فردی، افسردگی، اضطراب و پرخاشگری بود. میانگین ابعاد روانی در نوجوانان با سابقه تنبیه بدنی، وجود سابقه ترک تحصیل، سابقه اعتیاد و اختلال روانی در خانواده افزایش داشت که از لحاظ آماری این افزایش معنادار بود. در نوجوانان پسر با سابقه مصرف مواد، میانگین ابعاد روانی افسردگی و پرخاشگری بالاتر از سایر ابعاد بود. GSI کلی (کلیت ابعاد روانی) در پسران مصرف کننده مواد ۱/۹ و در نوجوانان دیگر ۸۷/. بدست آمد که این تفاوت معنی‌دار بود. در این مطالعه تفاوت معنی‌داری بین جنسیت و سلامت روان (میانگین کلی ابعاد روانی) مشاهده نشد؛ ولی در بعد افسردگی، حساسیت بین فردی و اضطراب بین نوجوانان دختر و پسر اختلاف معنی دار مشاهده شد.

نتایج بررسی حسینی و همکاران (۵) تحت عنوان سلامت روان دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی و عوامل مرتبط با آن در سال ۱۳۸۹ نشان داد ۴۳/۱ ٪ از دانشجویان مشکوک به اختلال در سلامت روان بودند. میانگین سلامت روان دانشجویان ۵۸/۱ ±۲۴/۲۱ بود. ۶/۶ ٪ از دانشجویان دارای اختلال در سلامت جسمانی، ۷/۱٪ دارای اختلال در وضعیت اضطراب ، ۱۰/۸٪ دارای اختلال در عملکرد اجتماعی و ۹/۰٪ دارای اختلال در افسردگی بوده اند. در مطالعه حاضر ارتباط معنی داری بین اختلالات

[Downloaded from dsme.hums.ac.ir on 2026-11-13]

روانی با مقطع تحصیلی، رشته تحصیلی، درآمد خانواده، سال ورود به دانشگاه مشاهده نشد ولی بین وضعیت سلامت روانی و جنس رابطه آماری معنی‌داری مشاهده شد.

علیرغم آنچه گفته شد درسالهای اخیر، مشکلات عاطفی و روانی درمیان دانش آموزان و دانشجویان روند صعودی نگران‌کننده‌ای دارد. نتایج تحقیقات حسینی و همکارانش (۶)، که به بررسی سلامت روانی دانش آموزان سوم راهنمایی شهرساری در سال تحصیلی۸۰-۷۹ پرداختند حاکی است که ۴۲/۶ دانش آموزان دارای علایم روان پزشکی بودند که این میزان دردختران ۶۷/۹ و در پسران ۳۲ درصد بدست آمد. همچنین بررسی توصیفی انصاری وهمکاران (۷)، نیز از سلامت عمومی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی زاهدان و برخی عوامل مرتبط با آن حکایت از آن دارد که ۳۸/۸٪ از دانشجویان مشکوک به اختلالات روانی یا جسمی بودند که دردانشجویان دختر و پسر به ترتیب ۲۲.۷٪ و ۴۴.۸٪ بود که اختلاف دیده شده هم معنادار بود. نتایج تحقیق مرادی و همکارانش (۸) که در بین دانشجویان کشور انجام گرفته بود نشان داد که حدود ۱۶٪ دانشجویان به نوعی از عدم سلامت روان برخوردار بودند. همچنین یافته‌ها نشان داد که شیوع اختلالات روانشناختی در میان دانشجویان دختر به طور معناداری بیشتر از دانشجویان پسر بود.

به منظور مقابله با مشکلات مذکور تحقیق و تفحص پیرامون سلامت روان و علل و عوامل شکل دهنده آن از جمله راههای کمک به رشد و توسعه سلامت روانی در میان اعضای یک جامعه به ویژه نوجوانان و جوانان است. نتایج بسیاری از این تحقیقات نشانگر آن است که بسیاری از عوامل فردی و محیطی همچون شیوه‌های فرزند پروری خانواده (۱۱-۹)، باورهای خودکارآمدی (۱۲،۱۳)، ویژگیهای شخصیتی (۱۴)، جهت‌گیریهای مذهبی (۱۵)، سبک‌های زندگی (۱۶) و انگیزش پیشرفت (۱۷) در این زمینه نقش دارد.

یکی از متغیرهای روانشناختی مرتبط با این پدیده انگیزه پیشرفت (Achievement Motivation) است. اسلاوین به نقل علی اکبر سیف (۱۸) انگیزش پیشرفت را میل یا اشتیاق برای کسب موفقیت و شرکت در فعالیت هایی می‌داند که موفقیت در آنها به کوشش و توانایی شخصی وابسته است. پژوهش های انجام گرفته در زمینه انگیزش پیشرفت حکایت از آن دارند که افراد دارای انگیزه پیشرفت زیاد در انجام بسیاری از کارها از جمله یادگیری بر افرادی که از این انگیزه بی بهره اند، پیشی می گیرند. همچنین بر اساس نتایج برخی تحقیقات که در بالا به آن اشاره گردید، انگیزش پیشرفت، نقش اساسی در بهبود سلامت روانی نیز دارد که در این کار پژوهشی مورد توجه واقع شد. در پژوهشی غفاری و ارفع بلوچی (۱۹) تحت عنوان رابطه انگیزش پیشرفت و خودپنداره تحصیلی با اضطراب امتحان در دانشجویان تحصیلات تکمیلی دریافتند که بین دو گروه از دانشجویان دختر و پسر تفاوت آماری معنی داری در خودپنداره تحصیلی، انگیزش پیشرفت و اضطراب امتحان وجود ندارد. با توجه به یافته‌های پژوهشی توجه به باورها و ادراکات افراد در مورد خود و توانمندی هایشان، و همچنین توجه به متغیرهای انگیزشی اثرگذار بر عملکرد افراد در تمامی موقعیت های آموزشی حائز اهمیت و توجه فراوان می باشد.

نتایج پژوهش میرکمالی و همکاران (۲۰) تحت عنوان نقش سلامت روان بر عملکرد تحصیلی دانشجویان، با میانجیگری انگیزش پیشرفت تحصیلی نشان داد که سلامت روان با انگیزش پیشرفت تحصیلی، انگیزش پیشرفت با عملکرد تحصیلی و همچنین افسردگی با عملکرد تحصیلی رابطه معنی داری داشته اند. مدل یابی معادلات ساختاری سلامت روان، انگیزش پیشرفت تحصیلی و عملکرد تحصیلی دانشجویان بر اساس شاخص های برازش الگو تایید شد و همچنین رفتارها نشان داد که سلامت روان بر انگیزش پیشرفت تحصیلی تاثیرگذار بوده است. انگیزش پیشرفت تحصیلی نیز بر عملکرد تحصیلی موثر بوده است. در نهایت، سلامت روان با میانجیگری انگیزش پیشرفت تحصیلی بر عملکرد تحصیلی دانشجویان تاثیر داشته است. نامدار ارشتناب و همکاران (۲۱) نیز در پژوهش خود نشان دادند نمره سلامت روان برحسب علاقه به رشته تحصیلی، وضع اقتصادی و روزانه و شبانه بودن دانشجو تفاوت معناداری داشت؛ به این معنی که دانشجویانی که برحسب

[Downloaded from dsme.hums.ac.ir on 2026-11-13]

علاقه رشته تحصیلی خود را انتخاب نموده و راضی از وضع اقتصادی خود بودند و در دوره شبانه تحصیل می نمودند، از وضعیت سلامت روان بهتری برخوردار بودند. در مورد علاقه مندی به رشته تحصیلی، معتقدند که اساساً سرخوردگی دانشجو بعد از قبولی در رشته ای که مورد علاقه او نیست، موجب احساس مبهم بودن وضعیت شغلی و عدم کفایت اجتماعی و اقتصادی در آینده می شود که معمولا با سلامت روان در تضاد می باشد. همچنین بین میانگین نمرات پرسشنامه سلامت روان دانشجویان و پیشرفت تحصیلی دانشجویان ارتباط معنادار و معکوس وجود داشت. به این معنی که با افزایش سلامت روان، معدل دانشجویان (به عنوان شاخص پیشرفت تحصیلی) افزایش می‌یابد.

در مجموع مروری بر ادبیات موضوع پژوهشی حکایت از آن دارد که اولا موضوع سلامت روان یک موضوع اساسی برای تمامی جوامع محسوب می شود که وجود تحقیقات عدیده صورت گرفته در این زمینه در داخل و خارج از کشور می تواند شاهدی بر این مدعا باشد ثانیا از بررسی نتایج تحقیقات صورت گرفته می توان نتیجه گرفت که مسأله سلامت به ویژه بعد روانی آن از جمله مسائلی است که در عصر حاضر به صورت روبه تزایدی در جوامع گوناگون به ویژه در بین اقشار نوجوان و جوان در حال گسترش است.

با توجه به اهمیت موضوع سلامت روانی دانشجویان و با عنایت به تغییر و تحولات گوناگونی که در عصر جدید در عرصه های گوناگون زندگی بشری رخ داده و با در نظر گرفتن نقش خطیر نظام های آموزشی در جهت هدایت رشد همه جانبه شخصیت دانش آموزان و کمک به رشد سلامت روانی دانشجویان و کمبود تحقیقات تجربی صورت گرفته پیرامون این موضوع در بین دانشجویان علوم پزشکی در این کار پژوهشی به بررسی وضعیت سلامت روانی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی تبریز و ارتباط انگیزش پیشرفت با آن پرداختیم تا از این طریق بتوانیم ضمن فراهم ساختن اطلاعات دقیقی از وضعیت سلامت روانی و انگیزش پیشرفت دانشجویان جامعه‌ی مورد مطالعه برای دست اندرکاران نظام آموزشی، زمینه های هدایت و رشد سلامت روانی را فراهم نمایم.

روش‌کار

این پژوهش از نظر ماهیت و روش پیمایشی- همبستگی از نوع پیش‌بینی است. جامعه تحقیق شامل کلیه دانشجویان دختر و پسر شاغل به تحصیل در سال تحصیلی ۹۳-۱۳۹۲ در دانشگاه علوم پزشکی تبریز هست که ۳۰۰ نفر از آنان (۱۵۰ نفر پسر و ۱۵۰ نفر دختر) بر اساس جدول کرجسی مورگان به عنوان حجم نمونه محاسبه گردید. با این توضیح که در مرحله اول، نمونه‌گیری به صورت طبقه ای (نیمی مرد و نیمی زن) صورت گرفته است. در مرحله دوم نمونه‌گیری، دانشجویان دانشکده‌های پرستاری و مامایی، داروسازی و پیراپزشکی و پزشکی (به عنوان خوشه) انتخاب گردیدند. در مرحله آخر به صورت تصادفی آزمودنی‌ها در نمونه انتخاب شدند. اخلاق پژوهش در این پژوهش به صورت کامل رعایت گردید.

به طوری که که به دانشجویان در زمینه محرمانه ماندن اطلاعات اطمینان خاطر داده شد که آنها با اطمینان خاطر در محیطی آرام و بدون عنوان کردن نام پرسشنامه‌ها را تکمیل کردند. همچنین ابزار گردآوری داده‌های ما در این تحقیق پرسشنامه‌های سلامت عمومی گلدبرگ (Goldberg)-(۱۹۷۸) و انگیزه پیشرفت هرمنس (Hermance)-(۱۹۷۷) بودند.

پرسشنامه سلامت عمومی دارای ۲۸ سوالی بوده که در قالب ۴ چهار خرده مولفه علائم جسمانی، علائم اضطرابی و اختلال خواب، کارکرد اجتماعی و علائم افسردگی توسط گلدبرگ و هیلر (۱۹۷۹) طراحی شده است که از میان ۲۸ سوال، سوالات۱الی۷ بعد علائم جسمانی،۸ الی ۱۴مولفه علائم اضطرابی و اختلال خواب، ۱۵ الی ۲۱ مولفه کارکرد اجتماعی و سوالات ۲۲ الی ۲۸ مولفه علائم افسردگی را مورد سنجش قرار می‌دهد.

پرسشنامه انگیزه پیشرفت (AMT) هرمنس نیزحاوی ۲۸ سوال با جملات ناتمام می باشد که به دنبال هر جمله ۴

[Downloaded from dsme.hums.ac.ir on 2026-11-13]

گزینه داده شده است که فرد پاسخگو یکی از گزینه های (الف، ب، ج، د) را به انتخاب خود علامت می زند.
پایایی ابزار سلامت عمومی در تحقیق فعلی۰/۹۵ و انگیزش پیشرفت نیز ۰/۸۹ بدست آمد که قابل قبول می باشد و نشان می دهد که سوالات از نظر درونی با آزمون همبستگی معناداری دارند.
اطلاعات خام به وسیله رایانه و نرم‌افزار SPSS نسخه ۱۸ با اجرای آمار توصیفی و آزمون‌های استنباطی از جمله ضریب همبستگی پیرسون و آزمون t مستقل تجزیه و تحلیل شد.
برای بررسی رابطه بین سلامت روانی با انگیزش پیشرفت در بین دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی تبریز از ضریب همبستگی پیرسون (ضریب همبستگی بین ۰/۰ تا ۰/۳۰ ضعیف -۰/۳۱ تا ۰/۵۰ متوسط – ۰/۵۱ تا ۰/۱۰۰ زیاد در نظر گرفته شده است) و برای مقایسه میانگین نمره سلامت روان و انگیزش پیشرفت در بین دانشجویان پسر و دختر از آزمون t مستقل و برای بررسی انگیزش پیشرفت و سلامت روان بر حسب رشته تحصیلی از آزمون f استفاده گردید. Pvalue<۰/۰۵ معنادار در نظر گرفته شد.

یافته‌ها

در تحقیق فعلی آزمودنی های مورد مطالعه ما از لحاظ جنسیتی با حجم مساوی در تحقیق شرکت کرده و از لحاظ متغیرهایی همچون درآمد خانواده، تحصیلات و شغل پدر بیشتر آنها دارای درآمد ماهیانه‌ای در دامنه ۸۰۰ الی ۳۰۰ تومان، تحصیلات دیپلم و زیر دیپلم و شغل آزاد بودند. از ۳۱۵ پرسشنامه توزیع شده ۳۰۰ پرسشنامه تجزیه و تحلیل شد و درصد پاسخ‌گویی در این مطالعه ۹۵/۲۳ درصد از ۳۱۵ پرسشنامه توزیع شده بود. میانگین و انحراف معیار سنی دانشجویان ۱/۷۹±۲۴ که ۲۴۳ نفر (۸۱/۰۰ درصد) دانشجویان در گروه سنی ۲۵-۲۰ قرار داشتند. تجزیه و تحلیل آماری حاکی از وجود یک رابطه متوسط مستقیم و معنادار رابطه بین سلامت روانی با انگیزش پیشرفت در بین دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی تبریز (Pvalue=۰/۰۱ و r=۰/۳۲) است.
جدول شماره ۱ نیز یافته های توصیفی ما را در خصوص وضعیت سلامت روانی و مولفه های آن در بین دانشجویان مورد مطالعه نشان می دهد.
نتایج جدول ۱ در بررسی وضعیت سلامت روان دانشجویان حکایت از این دارد که در حالت کلی دانشجویان مورد مطالعه ما از وضعیت سلامت روان بالاتر از حد متوسط و خوب برخوردار هستند. همچنین، نتایج حاصل از بررسی سلامت روان دانشجویان بر اساس مولفه‌های این متغیر نشان داد که مولفه‌های علائم جسمانی،علائم اضطرابی و اختلال خواب، علائم کارکرد اجتماعی و افسردگی به ترتیب با میانگین ۱۷/۱۶،۸۵/۴۳، ۱۶/۶۵و ۱۶/۹۸ دارای وضعیتی درحد متوسط می‌باشند.
یافته‌های توصیفی ما در خصوص وضعیت انگیزش پیشرفت دانشجویان مورد مطالعه نیز نشان داد که انگیزش پیشرفت دانشجویان دارای میانگین ۶۶/۲۳ ، انحراف ۶/۸۷، خطای میانگین ۰/۴۳ و دامنه تغییرات ۴۴ می‌باشد که این نتایج در حالت کلی نشان دهنده بالاتر از حد متوسط و خوب بودن وضعیت انگیزش پیشرفت دانشجویان می‌باشد. در جدول ۲ نیز ارتباط دو متغیر سلامت روانی و مولفه‌های آن با انگیزش پیشرفت نشان داده شده است.
یافته‌های جدول ۲ نشان می‌دهد که ضریب همبستگی سلامت روان و انگیزش پیشرفت برابر با r =۰/۳۲۳ و Pvalue =۰/۰۰۱ می‌باشد که در سطح اطمینان ۹۹ درصد رابطه معنادار است.
همچنین، نتایج حاصل از بررسی رابطه بین سلامت روان و انگیزش پیشرفت دانشجویان بر اساس مولفه‌های این متغیر نیز نشان داد که بین مولفه علائم جسمانی و انگیزش پیشرفت رابطه دیده شده مثبت ومعنادار بوده، همچنین این رابطه بین مولفه علائم اضطرابی و انگیزش پیشرفت ومولفه کارکرداجتماعی و انگیزش پیشرفت نیز دیده شده است با این حال بین

[Downloaded from dsme.hums.ac.ir on 2026-11-13]

مولفه علائم افسردگی و انگیزش پیشرفت رابطه معناداری دیده نشد.

نتایج ارائه شده در جدول ۳ و ۴ نیز اشاره به وضعیت سلامت روانی و انگیزش پیشرفت دانشجویان مورد مطالعه بر اساس جنس و رشته تحصیلی دارد.

یافته‌های جدول ۳ نشان از عدم وجود تفاوت معنادار در بین دختر و پسر در زمینه سلامت روانی است. با این حال انگیزش پیشرفت دانشجویان بر حسب جنسیت با توجه به اینکه t محاسبه شده ۳/۴۵ در سطح ۹۵ درصد معنی‌دار است ودانشجویان دختر دارای وضعیت بهتری نسبت به دانشجویان پسر می باشند. جدول ۴ نیز یافته‌های ما را در بررسی وضعیت انگیزش پیشرفت و سلامت روان دانشجویان بر حسب رشته تحصیلی نشان می دهد.

نتایج جدول ۴ نشانگر آنست که در متغیر انگیزش پیشرفت با توجه به اینکه F محاسبه شده ۳/۲۸۷ تفاوت معناداری در انگیزش پیشرفت دانشجویان بر حسب رشته تحصیلی وجود دارد. اما این تفاوت در زمینه سلامت روانی دانشجویان رشته‌های گوناگون معنادار نمی باشد.

جدول ۱- بررسی وضعیت سلامت روان و انگیزش پیشرفت دانشجویان

متغیر	تعداد	میانگین	خطای میانگین	انحراف معیار	حداقل نمره	حداکثر نمره	دامنه تغییرات
سلامت روان	۳۰۰	۶۸/۴۴	۰/۴۳	۷/۵۵	۴۴	۸۵	۴۱
مولفه علائم جسمانی	۳۰۰	۱۶/۴۳	۰/۱۴۴	۲/۷۸	۱۰	۲۴	۱۴
اضطراب و اختلال خواب	۳۰۰	۱۷/۸۵	۰/۱۶۵	۳/۱۲	۸	۲۵	۱۷
مولفه کارکرد اجتماعی	۳۰۰	۱۶/۶۵	۰/۱۹۸	۳/۸۷	۱۰	۲۴	۱۴
مولفه علائم افسردگی	۳۰۰	۱۶/۹۸	۰/۲۱۵	۳/۲۳	۸	۲۷	۱۹
انگیزش پیشرفت	۳۰۰	۶۶/۲۳	۰/۴۳	۶/۸۷	۴۷	۸۹	۴۴

جدول۲- رابطه بین سلامت روان و انگیزش پیشرفت

	مشخصه آماری	انگیزش پیشرفت
سلامت روان	ضریب همبستگی	۰/۳۲۳
	سطح معنی داری	۰/۰۰۱
مولفه علائم جسمانی	ضریب همبستگی	۰/۱۸۹
	سطح معنی داری	۰/۰۱۲
مولفه علائم اضطرابی و اختلال خواب	ضریب همبستگی	۰/۱۶۷
	سطح معنی داری	۰/۰۳۲
مولفه کارکرد اجتماعی	ضریب همبستگی	۰/۲۱۳
	سطح معنی داری	۰/۰۰۴
مولفه علائم افسردگی	ضریب همبستگی	۰/۱۵۴
	سطح معنی داری	۰/۴۳

[Downloaded from dsme.hums.ac.ir on 2026-11-13]

جدول۳: مقایسه سلامت روانی و انگیزش پیشرفت دانشجویان دختر و پسر

متغیر	متغیر	میانگین	انحراف معیار	t محاسبه شده	درجه آزادی	سطح معناداری
سلامت روان	پسر	۶۶/۷۶	۶/۴۵	۰/۲۴۵	۲۹۸	۰/۶۵۶
	دختر	۶۶/۴۵	۸/۹۸			
انگیزش پیشرفت	پسر	۶۴/۸۲	۷/۹۲	۳/۴۵	۲۹۸	۰/۰۴۱
	دختر	۶۷/۱۲	۶/۹۴			

جدول ۴. بررسی انگیزش پیشرفت و سلامت روان بر حسب رشته تحصیلی

متغیر		مجموع مجذورات	درجه آزادی	مجذور میانگین	محاسبه شدهF	سطح معناداری
انگیزش پیشرفت	بین گروهی	۵۲۳/۶۷۵	۳	۱۶۵/۴۵۳	۳/۲۸۷	۰/۰۳۱
	درون گروهی	۱۲۳۴۱/۰۵۶	۲۹۶	۵۶/۳۴۵		
	مجموع	۱۱۲۴۳/۳۴۵	۲۹۹			
سلامت روان	بین گروهی	۹۸/۶۷۶	۳	۳۳/۷۶۰	۰/۴۵۹	۰/۶۲۱
	درون گروهی	۱۳۵۸۸/۱۴۳	۲۹۶	۶۷/۷۸۶		
	مجموع	۱۳۲۴۶/۲۶۷	۲۹۹			

بحث و نتیجه گیری

با توجه به تغییر و تحولات گوناگونی که در جنبه های گوناگون زندگی انسان معاصر در عصر حاضر بروز کرده و با عنایت به مسائل و مشکلات عدیده‌ی روانی که بنوعی متأثر از تغییر و تحولات اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی و تکنولوژیکی عصر حاضر است و با ملحوظ داشتن نقش و کارکرد نظام های آموزشی در جهت رشد و توسعه سلامت همه جانبه دانشجویان و یادگیرندگان، در این کار پژوهشی محقق به بررسی وضعیت سلامت روانی و انگیزش پیشرفت دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی تبریز و ارتباط آن دو برآمد. نتایج حاصل از یافته های توصیفی ما در بررسی وضعیت سلامت روان دانشجویان نشان داد که آنها از سلامت روانی خوبی برخوردارند.همچنین، نتایج حاصل از بررسی سلامت روان دانشجویان بر اساس مولفه‌های این متغیر نیز نشان داد که آنها در چهار مولفه سلامت روانی دارای وضعیت نسبتا متوسطی می‌باشند که این یافته ما در مقایسه با برخی یافته های تحقیقاتی قبلی از جمله نتایج تحقیق جهانی هاشمی و همکاران (۲۲) مرادی و همکاران (۸) که در بین دانشجویان کشور انجام گرفته بود نشان داد که به ترتیب حدود ۳۶٪ و ۱۶٪ دانشجویان به نوعی از عدم سلامت روان برخوردار بودند که حکایت از وضعیت بدتر سلامت روانی دانشجویان و دانش‌آموزان داشت، جای امیدواری را دارد. نتایج بررسی وضعیت انگیزش پیشرفت دانشجویان نیز نشان داد که انگیزش پیشرفت دانشجویان دارای میانگین (۶۶/۲۳)، انحراف معیار (۶/۸۷)، خطای میانگین (۰/۴۳) و دامنه تغییرات (۴۴) می‌باشد که با در نظر گرفتن حداقل و حداکثر نمره آزمودنی ها در این تحقیق می توان گفت که دانشجویان مورد مطالعه ما در زمینه اخیر نیز دارای وضعیت خوبی می‌باشند.

از دیگر نتایج به دست آمده در این تحقیق وجود ارتباط مثبت معنادار بین دو متغیر انگیزش پیشرفت و سلامت روانی بود. به گونه‌ای که نتایج حاصل از یافته‌های ما در بررسی رابطه بین سلامت روان و انگیزش پیشرفت نشان داد که متغیر سلامت روان دارای میانگین ۶۸/۴۴ و انحراف معیار ۷/۵۵ و متغیر انگیزش پیشرفت دارای میانگین ۶۶/۲۳ و انحراف معیار ۶/۸۷ بوده و همچنین، ضریب همبستگی سلامت روان و انگیزش پیشرفت برابر با r =۰/۳۲۳ و

[Downloaded from dsme.hums.ac.ir on 2026-11-13]

Pvalue =۰/۰۰۱ می‌باشد که در سطح اطمینان ۹۹ درصد رابطه معنادار است. این یافته ما با نتایج تحقیقات موسوی‌ده‌موردی (۱۷)، طاهری و مقامی (۲۳)؛ رفعتی و همکاران (۲۴) میرکمالی و همکاران (۲۰) و ارشتناب و همکاران (۲۱) همسو می‌باشد؛ به طوری که بین میانگین نمرات پرسشنامه سلامت روان دانشجویان و پیشرفت تحصیلی دانشجویان ارتباط معنادار وجود داشت. به این معنی که با افزایش سلامت روان، معدل دانشجویان (به عنوان شاخص پیشرفت تحصیلی) افزایش می‌یابد. همچنین، نتایج حاصل از بررسی رابطه بین سلامت روان و انگیزش پیشرفت دانشجویان بر اساس مولفه‌های این متغیر نشان داد که بین سه مولفه سلامت روان(علائم جسمانی، علائم اضطرابی و اختلال خواب وکارکرد اجتماعی) با انگیزش پیشرفت ارتباط معناداری وجود داشته اما این ارتباط در مورد مولفه افسردگی و انگیزش پیشرفت معنادار نبود. که در پژوهش میرکمالی و همکاران (۲۰) رفتارها نشان داد که سلامت روان بر انگیزش پیشرفت تحصیلی تاثیرگذار بوده است. انگیزش پیشرفت تحصیلی نیز بر عملکرد تحصیلی موثر بوده است. در نهایت، سلامت روان با میانجیگری انگیزش پیشرفت تحصیلی بر عملکرد تحصیلی دانشجویان تاثیر داشته است.

نتایج حاصل از یافته‌های ما در بررسی هر یک از متغیرهای سلامت روان و انگیزش پیشرفت دانشجویان براساس متغیرهای تعدیل‌کننده (جنسیت، رشته تحصیلی) نیز نشان داد که در متغیر سلامت روان بر حسب جنسیت تفاوت معنی‌دار مشاهده نشد که با نتایج پژوهش سپهرمنش و همکاران (۴) همسو بود؛ ولی در بعد افسردگی، حساسیت بین فردی و اضطراب بین نوجوانان دختر و پسر اختلاف معناداری مشاهده شد. اما با نتایج پژوهش انصاری و همکاران (۷)، حسینی و همکاران (۵) و مرادی و همکاران (۸) ناهمسو بود. همچنین نتایج نشان داد که شیوع اختلالات روانشناختی در میان دانشجویان دختر به طور معناداری بیشتر از دانشجویان پسر بود. اما در متغیر انگیزش پیشرفت تفاوتهای جنسیتی دیده شده درسطح ۹۵ درصد معنی‌دار بود؛ بگونه‌ای که دانشجویان دختر دارای وضعیت بهتری نسبت به دانشجویان پسر می‌باشند؛ که با نتایج پژوهش غفاری و ارفع بلوچی (۱۹) ناهمسو می‌باشد، به طوری که بین دو گروه از دانشجویان دختر و پسر تفاوت آماری معناداری در انگیزش پیشرفت وجود ندارد. با توجه به یافته‌های پژوهشی توجه به باورها و اداراکات افراد در مورد خود و توانمندی‌هایشان، و همچنین توجه به متغیرهای انگیزشی اثرگذار بر عملکرد افراد در تمامی موقعیت‌های آموزشی حائز اهمیت و توجه فراوان می‌باشد. همچنین انگیزش پیشرفت آزمودنی‌ها با توجه به مقدار F محاسبه شده F= ۳/۲۸۷ در سطح ۹۵ درصد تفاوت معناداری را در بین دانشجویان رشته تحصیلی نشان داد اما در متغیر سلامت روان تفاوت دیده شده معنادار نبود که با نتایج پژوهش حسینی و همکاران (۵) مبنی بر معنادار نبودن ارتباط بین اختلالات روانی و رشته تحصیلی در ین که رشته تحصیلی موجب به خطر انداختن سلامت روانی دانشجویان شود همسو بود. ولی در مقابل با نتایج پژوهش ارشتناب و همکاران (۲۱) ناهمسو بود؛ به این معنی که دانشجویانی که بر حسب علاقه رشته تحصیلی خود را انتخاب نموده از وضعیت سلامت روان بهتر و انگیزه پیشرفت تحصیلی بالایی برخوردار می‌باشند.

در مجموع نتایج حاصل از یافته‌های این تحقیق علاوه بر اینکه منبع اطلاعاتی مفیدی را از طریق بررسی وضعیت آزمودنی‌های مورد مطالعه درزمینه متغیرهای انگیزش پیشرفت و سلامت روانی برای مدیران، برنامه‌ریزان آموزشی و کلیه دست‌اندرکاران نظام آموزشی مورد مطالعه فراهم ساخت.

بلکه از طریق نشان دادن تفاوت‌های جنسیتی و رشته تحصیلی در انگیزش پیشرفت و سلامت روانی، توجه و یاری به آن عده از دانشجویانی را که در دو متغیر مورد مطالعه از وضعیت بهتری برخوردار نبودند را هم یادآور شد. همچنین وضعیت بهتر آزمودنی‌های مورد مطالعه ما در هر دو متغیر تحقیق، می تواند نویدبخش برخورداری آنها از وضعیت روحی و روانی خوب و رضایت آنها از وضعیت تحصیلی خودشان و تمایل به فراگیری خوب و

[Downloaded from dsme.hums.ac.ir on 2026-11-13]

پیشرفت در رشته تحصیلی و راهی که برای ادامه تحصیل و فراگیری علوم در پیش گرفته‌اند، باشد. همچنین این نتیجه حاصل از بررسی رابطه بین سلامت روان و انگیزش پیشرفت که حکایت از رابطه مثبت معناداری را داشت تلویحا می‌رساند که دست‌اندرکاران نظام‌های آموزشی می‌توانند از طریق فراهم ساختن زمینه‌های مساعد رشد یکی از این متغیرها در جهت رشد و توسعه متغیر دیگر نیز اقدام نمایند.

پیشنهادات

با توجه به نتایج تحقیق حاضر پیشنهاد می‌شود که برای دانشجویان در سطوح مختلف در دانشگاه موقعیت‌هایی مانند ارائه دروس اختیاری و اجباری در زمینه سلامت روان، دوره‌های مختلف، کارگاه‌های مختلف فراهم شود تا به وسیله آنها در زمینه افزایش دانش و مهارت سلامت روان دانشجویان کار شود.

همچنین در این زمینه نقش مشاورین، اساتید نباید فراموش شود. از لحاظ امکانات نیز دانشگاه می‌تواند با ارائه تسهیلات مختلف، دانشجویان را در راه بدست آوردن اینگونه دانش و مهارت‌ها یاری رسانند. نتایج نشان داد که بین میزان سلامت روانی با انگیزش پیشرفت تحصیلی دانشجویان رابطه مثبت و معنا داری در سطح متوسط وجود دارد.

بر اساس نتایج حاصل از پژوهش دست اندرکاران نظام‌های آموزشی می‌توانند از طریق فراهم ساختن زمینه‌های مساعد رشد یکی از این متغیرها در جهت رشد و توسعه متغیر دیگر نیز اقدام نمایند.

محدودیت‌ها

به نظر می‌رسد که در مباحث مربوط به سلامت روان تکیه به ابزارهایی مانند پرسشنامه می‌تواند نتایج را متاثر سازد و لازم است از مصاحبه‌های عمیق نیز بهره گرفته شود. همچنین با توجه به متوسط بودن شدت همبستگی‌های بدست آمده علی رغم معنادار بودن آنها و محدود بودن نمونه آماری به برخی از دانشکده‌های دانشگاه علوم پزشکی تبریز، لازم است تعمیم یافته‌های پژوهش حاضر با احتیاط بیش‌تری صورت بگیرد.

سپاسگزاری

در آخر پژوهشگران از تمامی دانشجویان که با صبر و حوصله بی نهایت خود، ما را گردآوری اطلاعات مربوط به این پژوهش یاری نمودند و همچنین بخاطر اعتمادشان و صداقت در پاسخگویی به سوالات پژوهش حاضر کمال تشکر و سپاس می‌نمایند.

[Downloaded from dsme.hums.ac.ir on 2026-11-13]

References

1. Farhadi Y, Ashtari Z, Sadeghi F. Reviews Mental Health a Sample of Psychiatric Care Workers. Journal Medical and Purification 2006; 14(56):18- 23. [In Persian]
2. Ganji H. Mental Health. Tehran: Pub Arasbaran; 2002. [In Persian]
3. Sheari Najad AA. The Role of Extracurricular Activities in Adolescents in Education. Tehran: Information Institute; 1999. [In Persian]
4. Sepehrmanesh Z, Ahmadvand AF, Yavari PA, Saei R. Assessing the Mental Health of Adolescents in Kashan, 2004. Iranian Journal of Epidemiology 2008; 4(2):43-9. [In Persian]
5. Hosseini SH, Sadeghi A, Rajabzadeh R, Rezazadeh J, Nabavi SH, Rnayi M, etal. North Khorasan University of Medical Sciences Students' Mental Health and Related Factors in 2010. North Khorasan University of Medical Sciences 2011; 3(2). [In Persian]
6. Hosseini SH, Moosavy SE, Rezazadeh H. Assessment of Mental Health Sari City Guidance Students in the Academic in Year 2001-2002. Journal of Mental Health 2004; 6(19-20):92-9. [In Persian]
7. Ansari H, Bahrami L, Akbarzade L, Bakhshany NM. Reviews Public Health Zahedan University of Medical Sciences and Some Factors Associated with in 2008. Physician-East Journal 2008; 9(4):295-304. [In Persian]
8. Moradi A, Alilou M, Peyroovi M. Reviews General Health the Country University Students. Procceding of the First Seminar on Mental Health. 2002; Tehran, Ministry of Science, Research and Technology. [In Persian]
9. Shick DTL. Parental and Maternal Influences on the Psychological Well Being of Chines Adaleseents. Gentic, Social and Pschological Monographs 1999; 123(3):269-97**.**
10. Rey JM, Plop JM. Quality of Percieved Parenting in Positional and Conduct Disorder Adolescents. Journal of American Academy of Child and Adolescents Psychiatn 1990; 29(1):382-9**.**
11. Katanin S. Childhood temprement and mothers child reading attitude. European Journal of personality 1997; 11 (1): 249-65**.**
12. Kim YH. Correlation of Mental Health Problem with Psychological Constructs in Adolescents. International Journal of Nursing Studies 2003; 40(1):115-24.
13. Muris P**.** Relationships between Self–Efficacy and Symptoms of Anexiety Disorders and Depression in a Normal Adolecent Sample**.** Personality and Individual Differences 2002; 32(1):337-48**.**
14. Garossi Farshi MT, Sufiani H. The Relationship between Personality Dimensions and Public Health at the University of Tabriz. Journal of Educational and Psychological Studies 2009; 2(1):47-63. [In Persian]
15. Habibvand A. Relationship between Religious Orientation with Mental Disorders and Academic Achievement. Journal of Psychology and Religion 2009; 1(3):79-107. [In Persian]
16. Samimi R, Masroor D, Hoseini F, Tamaddon Far M. The Relationship between Lifestyle and Students Public Health. Iran Journal of Nursing. 2007;19(48):83-92. [In Persian]
17. Mousavi Dehmooredi A. The Relationship between Job Satisfaction and Achievement Motivation and Accountability in Mental Health Education Teachers Schools Ahvaz Man. [Thesis]. Ahwaz: Chamran University, Faculty of Psychology and Educational Sciences Martyr; 1999. [In Persian]
18. Saif AA. Modern Educational Psychology: The Psychology of Learning and Instruction. 6th Ed. Tehran: Pub dowran; 2011. [In Persian]
19. Ghaffari A, Arfa Bellucci F. The Relationship between Achievement Motivation and Academic Self-Concept and Test Anxiety in Graduate Students of Ferdowsi University of Mashhad. Journal of Consulting and Clinical Psychology Preceding Studies (Studies in Education and Psychology) 2011; 1(2):34-67. [In Persian]
20. Mirkamali SM, Khobare K, Mazari E, FarhadiAmjad F. The Role of Mental Health and Academic Performance, Mediated by Achievement Motivation, Knowledge and Research. Journal of Applied Psychology 2015; 16(60):39-54. [In Persian]
21. Arshatnabnamdar H, Ebrahimi H, Sahebihagh MH, Arshadi Bostanabad M. Mental Health and Its Relationship to Academic Achievement in Students of the School of Nursing and Midwifery. Journal of Medicine 2013; 13(2):12-23. [In Persian]
22. Jahanihashemi H, Noroozi K, Kheiri S. Mental Health in Nursing Students in Qazvin University of Medical Sciences. Scientific Journal of Hamadan Nursing & Midwifery Faculty 2009; 14(2):45-55. [In Persian]
23. Taheri J, Maghami H. A Comparative Study of Achievement Motivation, Academic Self-Concept and Mental Health and Psychology Students in the State Universities, and Private Open in Tehran in the School Year 2005-2006. Journal of Educational Research 2009; 2(4):45-62. [In Persian]
24. Rafati F, Shafiee N, Sharif F, Ahmadi J. The Effect of Mental Health on Their Academic Achievement. Yazd University of Medical Sciences and Health Services. Journal of Medical Paramedical 2004; 11(43):80-6. [In Persian]

[Downloaded from dsme.hums.ac.ir on 2026-11-13]

The Relationship between Mental Health and Achievement Motivation among the Students of Tabriz University of Medical Sciences

Mohammad Bagher. Akbarpoor Zanghalani [1], Saeid. khodayari shouti [2], Asghar. Malekzadeh[3]

[1]Instructor, Department of Educational Sciences, University of Pnu, Tehran, [2] MSc, Department of Educational Sciences, Faculty of Education and Psychology, University of Tabriz. [3]BSc, Department of Nursing, Faculty of Nursing and Midwifery, Tabriz University of Medical Sciences, Tabriz, Iran.

(Received 4 Feb, 2015 Accepted 25 Oct, 2016)

Original Article

Abstract

Introduction: Mental health is one of the aspects of health. Students of each community are the upcoming generation of the community. The main objective of this study was to evaluate the student's mental health of Tabriz Medical Sciences University and its relationship with achievement motivation in academic year of 2013-2014. This is a correlational and predictive study.

Methods: This study was a combination of survey and correlational. This research study was conducted on 300 students (150 females, 150 males) in the community of all students studying in the school year of 2013-2014. To collect the data, the Goldberg General Health and Hermance Achievement Motivation questionnaires were used. Using inferential statistics (correlation) the obtained data were analyzed by SPSS 18 software.

Results: Results showed that subjects in this study had a relatively good condition regarding mental health and achievement motivation. But there were some differences in these variables among students of different fields and gender. A significant difference was observed in achievement motivation, but this difference was not significant in mental health. Considering the fields of study differences, in connection with these two variables, there were significant differences in achievement motivation, but there was no significant difference in mental health. Another finding of this study is significant positive correlation between achievement motivation and mental health dimensions of the various components of the signs of depression.

Conclusion: In addition to providing a useful source of information, through the surveying of subjects on improvement motivation and mental health, for administrators, educational planners and all those involved in the educational system, it implies that the people involved in educational systems, by providing a favorable environment for the growth and development of one of these variables, can also develop the other variable.

Correspondence:
S. khodayari shouti
MSc, Department of Educational Sciences, Faculty of Education and Psychology, University of Tabriz
Tabriz, Iran
Tel:+
Email:
tmu90et@gmail.com

Key words: Mental Health, Achievement Motivation, Gender, Field Of Study.

Citation: Akbarpoor Zanghalani MB, Khodayari Shouti S, Malekzadeh A. The Relationship between Mental Health and Achievement Motivation among the Students of Tabriz University of Medical Sciences. Journal of Development Strategies in Medical Education 2016; 2(3):14-24.

[Downloaded from dsme.hums.ac.ir on 2026-11-13]